

Perikato

Saako diktaattoria ja kaikkien inhoamaa törkimystä inhimillistää? Tätä on toistamiseen kysytty eri medioissa. Syitä on pari. Ensiksikin saksalaiset tekivät elokuvajärkälään Hitlerin viimeisistä päivistä. Toiseksi maailmansodan päättymisestä tulee kuluneeksi kuusikymmentä vuotta eli kaksi sukupolvea, ja monia muistojuhlia järjestetään.

Veikko Huovinen kirjoitti jo vuonna 1971 Hitleristä kirjan Veitikka. Kirjasta löytyy muutamia tosiasioita, lennokkaita spekulatiota ja ennen julkaisemattomia trikkikuvia. Esipuheessa Huovinen perustelee tällaisen kirjan kirjoittamista. Hän toivoo että ihmiset osaisivat epäillä ja nauraa ajoissa nykypäivänkin johtajille. ”Naurakaa hulluille pedoille ajoissa. Kraft durch Freude!” Tasapuolisuuden vuoksi Huovinen kirjoitti kirjan myös Stalinista, mutta Joe-setä ei saanut samanlaista kantoa kuin Veitikka.

Entinen Aftonbladetin päätoimittaja, suomalainen kirjailija Yrsa Stenius on kirjoittanut parikin kirjaa elämänsä miehestä, Hitlerin varusteluministeristä Albert Speeristä. Ne ovat vakavia. Yrsa ei pääse irti koukusta.

Käyn harvaksen elokuvissa, ehkä kerran vuodessa. Viimeksi näin isolla kankaalla suomalaisen hyvän tarinan. Nyt menin harkiten hyvään elokuvateatteriin, jossa on mukavat sohvuolot ja riittävän jyrkkään nouseva katsomo.

Der Untergang alkaa vaikuttavasti. Valot ovat himmentyneet ja valkokangas pysyy mustana. Taustalta kuulu vanhahkon naisen puhetta. Ei ole tärkeää muistaa, mitä hän sanoo. Sitten Hitler valitsee nuoren naisen sihteeriin. Siirrytään kolmisen vuotta ajassa eteenpäin raunioituneeseen Berliiniin, valtakunnankanslian maanalaiseen bunkkeriin. Vanhan naisen puhe päättää tarinan.

Hitleriä näyttelee sveitsiläinen Bruno Ganz. Miten hän voikaan olla niin oikean näköinen. Normaalioloissa Hitler puhuu hiljaa ja vähän epäselvästi. Raivokohtauksissa sylki todella lentää. Mitenkähän nykysaksalaiset suhtautuvat Bruno Ganzin puheeseen. Äyskiikö joku, vaikkapa poliitikko, kenties tuleva diktaattori, tänään noin?

Suomalaisilla on pikku sivujuonensa elokuvan synnyssä. Kun Hitler vuonna 1942 yllättäen kävi Immolassa onnittelemassa Mannerheimia, salaiset keskustelut äänitettiin. Nauha on säilynyt, ja se on kokonaan soitettu taannoin myös Suomen radiossa. Bruno Ganz kuulema kuunteli nauhaa pitkään ja opetteli Hitlerin puhetapaa. Ja oppi hyvin!

Muutamit suomalaiset elokuvan tuntijat eivät ole arvostaneet Perikato-elokuvaa. Muiden muassa Jörn Donner päätyi toteamaan, että olisi saanut jäädä tekemättä. Koska en tunne elokuvataidetta, voin täysin estotta väittää, että Perikato on loistava ja hyvin vaikuttava. Onneksi sen tekivät saksalaiset eivätkä jenkit. Menkää järkyttymään!

Suomalaistunut Roman Schatz on osallistunut myös elokuvan aiheuttamaan julkiseen keskusteluun ja saksalaisten syyllisyyden tutkiskeluun. Ehkäpä syyllisyyttä ja tuskaa nykypolvelle aiheuttaa eniten se, että kaiken annettiin tapahtua, ei välitetty, ei vastustettu.

Mainittu Roman Schatz muuten esitelmöi Salon Veturitallassa viime viikonloppuna aiheesta ”Tuhansien Järvisten maa”. En valitettavasti päässyt toteamaan, sivuttiinko teemaa.

pajen